

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De Partibvs Poenitentiae In Speciali & primo de contritione. Quæstio
prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

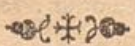
SUPPLEMENTUM
TERTIAE PARTIS

Summæ Totius Theologiæ

ANGELICI DOCTORIS

S. THOMÆ AQUINATIS

Ord. Prædicatorum

Q V A E S T I O I.

De partibus penitentia in speciali. Et primo, de contritione, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de singulis penitentia partibus. Et primo, de contritione. Secundo, de confessione. Tertio, de satisfactione. De contritione autem consideranda sunt quinque. Primo, quid sit. Secundo, de quo esse debeat. Tertio, quanta esse debeat. Quarto, de duratione

De materia huius quæstionis sequitur agitatur de contritione, Conc. Trident. sess. 6. de iustificacione, et sess. 14 c. 4. de contritione.

- ¶ Circa primum quærentur tria.
- ¶ Primo, utrum conuenienter definiatur?
- ¶ Secundo, utrum contritio sit actus virtutis?
- ¶ Tertio, utrum attritio possit fieri contritio?

A R-

ARTIC. I.

Utrum contritio sit dolor pro peccatis assumptus, &c.

Y
*Tho. 4. d. 17. q. 2. ar. 1. q. 1. & seq. * c. 6. in med. & c. 7. & 8. 10. 5. 1. Defn. cōtionis.*

D primum sic proceditur. Videtur, quod contritio non sit dolor pro peccatis assumptus, cum proposito confitendi & satisfaciendi, ut quidam definiunt. Quod quodammodo dicitur in libro de ciuitate dei dicitur Augustinus. Dolor est de his quæ nobis nolentibus accidunt. Sed peccata non sunt huiusmodi. Ergo contritio non est dolor pro peccatis.

¶ 2 Præterea, Contritio nobis à Deo datur. Sicut dicitur quod datur, non assumitur. Ergo contritio non est dolor assumptus.

¶ 3 Præterea, Satisfactio & confessio sunt necessaria ad hoc, quod pena remittatur, quæ in contritione remissa non fuit. Sed quandoque tota pena satisfactio remittitur. Ergo non est necessarium scire contritionem, quod contritus habeat propositum confitendi & satisfaciendi.

SED contra est ipsa definitio.

Eccl. 10.

RESPONDEO dicendum, quod * initium omnis doloris peccati est superbia, per quam homo sensui suo daretur hærens, à mandatis diuinis recedit: & ideò oportio, quod illud quod destruit peccatum, hominem à preterito sensu discedere faciat. Ille autem, qui in suo sensu perseverat, rigidus & durus per similitudinem veniatur: sicut durum in materialibus dicitur, quod non cedit tactui: unde & fungi dicitur aliquis, quandoque suo sensu diuellitur. Sed inter fractionem & comminutionem siue contritionem in rebus materialibus (si suo sensu de hæc nomina ad spiritualia transferuntur) hoc in modum est, ut dicitur in 4. Meteororum *: quod frangi dicitur aliqua, quando in magnas partes diuiduntur: tenentur comminui vel conteri, quando ad partes minimas terbis ducitur hoc quod in se solidum erat. Et quia ad quædam est

lib. 4. in sum. 3. c. 2.

missio
homo
nuita
ille,
simili
sunt c
agend
& contr
Quod
Dei dicit
virtut
confesta
actus
hoc qu
erenti
icet p
que est
missio

missionem peccati requiritur, quod affectum peccati
 homo totaliter dimittat, quem per quamdam conti-
 nitatem & soliditatem in sensu suo habebat: ideo actus
 ille, quo peccatum dimittitur, contritio dicitur per
 similitudinem. In qua quidem contritione plura pos-
 sunt considerari, scilicet ipsa substantia actus, modus
 peccati agendi, principium, & effectus: & secundum hoc, de-
 finiendi & contritione inveniuntur diuersae definitiones tradita-
 rum. Quae quantum enim ad ipsam substantiam actus, datur pre-
 ceptum Dei dicta * definitio. Et quia actus contritionis est actus
 volentis virtutis, & est pars poenitentiae sacramenti: ideo ma-
 gis manifestatur in praedicta * definitione, in quantum est
 actus virtutis, in hoc quod ponitur genus ipsius, sci-
 licet dolor: & obiectum, in hoc quod dicitur, pro pec-
 cato non carnis: & electio, quae requiritur ad actum virtutis, in
 hoc quod dicitur, assumptus: sed in quantum est pars
 sacramenti, per hoc, quod tangitur ordo ipsius ad alias
 partes, cum dicitur, cum proposito confitendi, & sa-
 tisfactionis poenitentiae. Alia etiam definitio inuenitur, quae defi-
 nitio est contritionem, secundum quod est actus virtutis
 sitiantium. Sed additur ad praedictam definitionem, dif-
 ferentia contrahens ipsam ad specialem virtutem, sci-
 licet poenitentiam. Dicit enim *, quod contritio est
 dolor voluntarius pro peccato, puniens in se quod
 in suo dololet commississe. In hoc enim, quod additur puni-
 endo, ad specialem virtutem contrahitur. Alia autem
 definitio inuenitur Isidori †, quae talis est: Contritio
 in suo est compunctio & humilitas mentis cum lachrymis,
 veniens de recordatione peccati, & timore iudicii.
 quod et haec quidem tangit rationem nominis in hoc, quod
 quando dicitur, humilitas mentis: quia sicut per superbiam ali-
 quis in suo sensu redditur rigidus, ita per hoc quod
 in suo sensu contritus recedit, humiliatur. Tangit etiam
 hoc in modum exteriorem, in hoc quod dicitur, cum lachry-
 miferis: & principium contritionis, in hoc quod dicitur
 veniens de recordatione peccati, &c. Alia sumitur ex
 verbis Augustini *, quae tangit effectum contritionis,
 quae ad hoc est, Contritio est dolor remittens peccatum. Alia
 sumitur

Conc. Trã
 dent sess.
 14. c. 4.
 de contri-
 tione .

Posita in
 arg. 1.
 Arg. 1.

2. Defin.
 * Magi-
 ster lib. 4
 Sent. d. 4
 S. 1. in fi.
 ex Aug.
 lib. de ve-
 ra et fal-
 sa poen. c.

8. to. 4.
 † lib. 2. de
 summo bo-
 no c. 12.
 in princ.

3. Defin.
 * sup. Ps.
 146. su-
 per illud:
 Qui san-
 nat con-
 tritos cor-
 de, to. 8.
 & glos.
 ord. ibid.

† ex ho-
mil. 22.
sup. Eze-
chiel. post
med. to. 2

* Al. con
causam .

fumitur ex verbis Gregor. † quæ talis est : Contritio est humilitas spiritus, annihilans peccatum inter spem & timorem . Et hæc tangit rationem nominis in hoc quod dicit, contritio est humilitas spiritus: & effectum in hoc quod dicit, annihilans peccatum: & ordinem in hoc quod dicit, inter spem & timorem. Nihil enim solum ponit causam principalem quæ est timor, sed etiam * causam quæ est spes, sine qua timor desinat in rationem facere posset.

Ad primum ergo dicendum, quod quamuis peccata quando acciderunt, voluntaria fuerunt: tamen quando de eis conterimur, voluntaria non sunt: quia deo nobis nolentibus accidunt, non quidem secundum voluntatem, quam tunc habuimus cum ea voluimus: sed secundum illam quam nunc habemus, quæ vellemus quod numquam fuissent.

Ad secundum dicendum, quod contritio est à Deo solo quantum ad formam qua informatur: sed quantum ad substantiam actus, est ex libero arbitrio, & non à Deo, qui cooperatur in omnibus operibus, & non solum voluntatis.

Ad tertium dicendum, quod quamuis possit esse duplex pena per contritionem dimitti, tamen adhuc necessaria est confessio, & satisfactio: tum quia homo non potest esse certus de sua contritione, quod fuerit totum tollendum sufficiens: tum etiam quia confessio & satisfactio sunt in præcepto. Unde transgressor constitueretur, si non confiteretur, & non satisfaceret.

ARTIC. II.

Virum contritio sit actus virtutis?

2
cap. 5.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod contritio non sit actus virtutis. Passiones enim sunt actus virtutum, quia eis non laudamur, ne vituperamur, ut dicitur 2. Ethic. * Sed dolor est confessio. Cum ergo contritio sit dolor, videtur quod sit actus virtutis.

¶ 2 Præterea, Sicut contritio dicitur à terendo ita & attritio. Sed attritio non est actus virtutis.

ab omnibus dicitur. Ergo neque contritio.
SED contra, Nihil est meritorium nisi actus virtu-
tis. Sed contritio est actus quidam meritorius. Ergo
est actus virtutis.

& RESPONDEO dicendum, quod contritio secun-
dum proprietatem nominis sui non significat actum
virtutis, sed potius quamdam corporalem passionem.
Sed hic non quæritur sic de contritione, sed de eo ad
quod significandum, hoc nomen per similitudinem
adaptatur. Sicut enim inflatio propriæ voluntatis ad
malum faciendum, importat quantum est de se, malum
ex genere: ita illius voluntatis annihilatio & commi-
nutio quædam, de se importat bonum ex genere; quia
hoc est detestari propriam voluntatem, qua peccatum
est commissum. Et ideo contritio, quæ hoc significat,
importat aliquam rectitudinem voluntatis; & propter
hoc est actus virtutis, illius scilicet cuius est peccatum
præteritum detestari & destruere, scilicet pœnitenti-
æ: ut patet ex his, quæ in decima quarta distinctio-
ne dicta sunt *, & 3. parte quæst. 84.

Ad primum ergo dicendum, quod in contritione
est duplex dolor de peccato. Vnus, in parte sensitiva,
qui passio est: & hic non est essentialiter contritio,
prout est actus virtutis, sed magis effectus eius. Sicut
enim pœnitentiæ virtus exteriorem pœnam corpori
infligit ad recompensandam offensam quæ in Deum
commissa est, officio membrorum: ita etiam & ipsi
concupiscibili pœnam infert doloris prædicti *, quia
etiam ipsa ad peccata cooperabatur. Sed tamen hic
dolor potest pertinere ad contritionem, in quantum
est pars sacramenti: quia sacramenta non solum in in-
terioribus actibus, sed etiam in exterioribus, & in
rebus sensibilibus nata sunt esse. Alius dolor est in vo-
luntate, qui nihil aliud est, quam displicentiâ alicuius
mali, secundum quod affectus voluntatis nominantur
per nomina passionum: ut in 3. lib. dist. 26. dictum
est *. Et sic contritio est dolor per essentiam, & est
actus virtutis pœnitentiæ.

*Th. 4.
d. 14. q. 1
art. 1. 2.
pertius
d. 16. q. 1
ar. 1. q. 2

*in corp.
art.

Th. in 3.
d. 26. q. 1
a. 5. corpo

Ad

Ad secundum dicendum, quod attritio non dicitur accessum ad perfectam contritionem: unde in corporalibus dicuntur attrita, quæ aliquo modo diminuta sunt, sed non adhuc perfectè sunt comminuta. Contra dicuntur, quando omnes partes tritæ sunt: sicut mul per diuisionem ad minima*. Et idè attritio significat in spiritualibus quamdam displicentiam in peccatis commissis, sed non perfectam: contritio autem perfectam.

ut dicitur
in cor.
art. 1.

ARTIC. III.

Virum attritio possit fieri contritio?

3
Conc. Tri
dent. sess.
14. c. 4 de
contrit.

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod attritio possit fieri contritio. Differt enim contritio ab attritione, sicut formatum ab informi. Sed si informis fit formata. Ergo attritio potest fieri contritio.

¶ 2 Præterea, Materia recipit perfectionem mota priuatione. Sed dolor se habet ad gratiam sicut materia ad formam, quia gratia informat dolorem. Ergo dolor qui prius erat informis culpa existens, quæ est priuatio gratiæ, remota culpa recipit perfectionem informationis à gratia: & sic idem quod prius.

SED contra, Quorum principia sunt diuersa omnino, eorum vnum non potest fieri id quod est alterius. Sed attritionis principium est timor seruilis; contritionis autem, timor filialis. Ergo attritio non potest fieri contritio.

RESPONDEO dicendum, quod super hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod attritio est contritio; sicut fides informis fit formata. Sed hoc videtur esse non potest: quia quamuis habitus informis, fiat formatus; numquam tamen actus informis fit actus fidei formatae: quia actus ille informis transit, & non manet veniente charitate. attritio autem & contritio non dicuntur habitum, sed actum tantum. Habitibus autem virtutum infusarum, qui sunt in potentia, non possunt esse informes. Quia charitas